

Patrizio Lainà

24.10.2019

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto, HE 29/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020: Työllisyyden edistämisen määrärahat, toimenpiteet ja niiden vaikutusten arviointi

- Ikääntyneet mukaan kuntakokeilujen kohderyhmään
- Lyhyen aikavälin osaamistarpeiden ennakointia parannettava
- Osatyökykyisille yhteensovitettuja palveluita ja moniammatillisia tukitoimia
- Työperäistä maahanmuuttoa edistettävä laajalla kansainvälisen rekrytoinnin ohjelmalla

Työllisyyden edistämiseen hallitus esittää talousarviossaan kannatettavia toimenpiteitä. Hallitus on myös hyvin osallistanut työmarkkinajärjestöjä valmistelutyöhön. Työllisyyden edistämiseen on kuitenkin varattava enemmän määrärahoja, jotta toimenpiteiden vaikuttavuus olisi riittävä työllisyystavoitteen saavuttamiseksi.

Kuntakokeilujen kohderyhmään ikääntyneet mukaan

Kuntakokeilujen kohderyhmä kattaa alustavasti Kelan työttömyysetuutta saavat eli käytännössä työmarkkinatuella ja peruspäivärahalla olevat. Lisäksi kohderyhmään sisällytettäisiin nuoret ja vieraskieliset ansiosidonnaisella työttömyysetuudella olevat, joita on lukumääräisesti hyvin vähän.

Kohderyhmää on laajennettava myös ansiosidonnaisella työttömyysetuudella oleviin ikääntyneisiin, esimerkiksi kaikkiin yli 55-vuotiaisiin. Ikääntyneiden työllisyyspotentiaali on suuri ja he saavat suhteellisen usein ansiosidonnaista työttömyysetuutta. Hallituksen työllisyystavoitteen saavuttamisessa keskeistä on nimenomaan ikääntyneiden työllistäminen.

Patrizio Lainà

24.10.2019

Tutkimuslaitokset kannattaa ottaa mukaan kuntakokeilujen kohderyhmän ja jaksotuksen suunnitteluun. **Koska kyseessä on vasta kokeilu, tarvitaan luotettavia tutkimustuloksia, joita voidaan hyödyntää pysyväisluontoisemmissa ratkaisuissa.** Alustavassa kuntakokeilujen suunnitelmassa ei ole mahdollista erottaa taloussuhdanteen vaikutusta työllisyyteen, jolloin saadaan helposti harhainen kuva kokeilujen työllisyysvaikutuksista.

Kohderyhmän satunnaistaminen antaisi mahdollisuuden luotettavien tutkimustulosten tuottamiseen. Satunnaistaminen myös pienentäisi kohderyhmän kokoa, mikä tarjoaa mahdollisuuden kohderyhmän laajentamiseen erityisryhmiin kuten ansiosidonnaista työttömyysetuutta saaviin ikääntyneisiin.

Kuntakokeiluissa täytyy painottaa henkilökohtaista palvelua, joka on räätälöity työnhakijan tarpeisiin. Osaamisen ja palvelutarpeen kartoittamiseksi voidaan tihentää haastatteluja työttömyyden alussa esimerkiksi kolmen tai kuuden kuukauden ajan, jolloin vaikuttavuus on luultavasti parhaimmillaan.

Lyhyen aikavälin tarpeiden ennakointia parannettava osaajapulaan vastaamiseksi

Koulutusjärjestelmä reagoi hitaasti muutoksiin ja osaamistarpeiden ennakkoinnin merkitys kasvaa. **On tarpeen kehittää sekä keskipitkän aikavälin että lyhyen aikavälin ennakointia ja ennakointitiedon hyödyntämistä.** Tällä hetkellä tietoa erityisesti lyhyen aikavälin täsmällisistä osaamistarpeista on vain hyvin vähän tai ei lainkaan saatavilla. Se vaikeuttaa koulutustoimenpiteiden kohdentamista osaajapula-aloille ja tehtäviin.

Uutta osaamista voidaan tuottaa tarvittaessa nopeastikin olemassa olevia toimintamalleja hyödyntämällä. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tutkinnon osilla voidaan nopeasti suunnata osaamista täsmällisiin tarpeisiin. Tutkinnon osia on mahdollista suorittaa myös oppisopimuksella, mutta työnantajat eivät tunne tätä kovin hyvin.

On erittäin positiivista, että hallitus lisää koulutuksen rahoitusta kaikilla asteilla, sillä osaaminen on kiinteästi yhteydessä myös työllisyyteen. Ammattikoulujen rahoituslisäys ei kuitenkaan ole pysyvä. **Tulevaisuudessa kannattaa harkita ammattikoulujen rahoituksen vakinaistamista, jotta opetuksen suunnitteluun syntyy riittävää ennakoitavuutta.**

Osatyökykyiset tarvitsevat palvelujen yhteensovittamista ja monialaisia tukitoimia

STTK on tyytyväinen siihen, että työkykyohjelmalle on varattuna 33 miljoonaa euroa kolmelle vuodelle. **Osatyökykyisiä on täysin realistista saada jopa**

Patrizio Lainà

24.10.2019

useita kymmeniä tuhansia työllistetyksi, kunhan palvelujen yhteensovittamista ja moniammatillisia tukitoimia tehostetaan.

Työvoimapalveluissa ja työttömiä asiakkaita profiloitaessa **työkykyongelmat ja osatyökykyisyys on saatava identifioituksi heti**, eikä vasta myöhemmin työttömyysjakson pitkittyessä.

Tukitoimet ovat sitä tehokkaampia, mitä nopeammin ne saadaan käyntiin. Tarvitaan osatyökykyisen asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaan räätälöity kokonaisuus sote-palveluja, monialaisia kuntoutuspalveluja sekä soveltuvien menetelmin toteutettuja koulutuspalveluja, mahdollisesti myös palkkatukea.

Näissä palveluissa työskenteleville tarvitaan myös täydennyskoulutusta, jotta esimerkiksi sote-palvelujen fokus näillä asiakkailla saadaan kohdennetuksi nimenomaan työkyvyn ja työllistymiskyvyn edistämiseen (eikä esimerkiksi vain kansanterveyden tai yleisen toimintakyvyn parantamiseen).

STTK pitää hyvänä, että suunnitelmissa on myös työkykykoordinaattoreiden määrän lisääminen. Lisäksi tarvitaan viestintää, joka auttaa asennemuutoksissa työpaikoilla ja varsinkin työnantajilla, sekä parantaa tietämystä saatavilla olevista tukimahdollisuuksista ja palveluista osatyökykyisiä rekrytoitaessa.

Osatyökyisten työllisyysasteen parantamisessa tulee muistaa myös työssä olevien työkyvyn tukeminen, sekä tarvittavat palvelut työkyvyn heiketessä työsuhteen aikana. Heidän työssä pysymisensä varmistamisessa työterveyshuollon tuki ja monialaiset kuntoutustoimet ovat tärkeitä.

Laaja kansainvälisen rekrytoinnin ohjelma edistämään työperäistä maahanmuuttoa

Suomi tarvitsee tällä hallituskaudella **laajan kansainvälisen rekrytoinnin ohjelman työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi** Suomeen kaikille aloille. Ohjelmaan tulee sisältyä tavoite lisätä ulkomaalaisten opiskelijoiden hakeutumista Suomeen suorittamaan korkeakoulututkintoa.

Työntekoon oikeuttavien **oleskelulupien käsittelyprosesseja tulee nopeuttaa merkittävästi** nykyisestä. Tavoitteena tulee olla keskimäärin yhden kuukauden käsittelyaika. Eri viranomaistoimijoiden yhteistyötä prosessin sujuvoittamiseksi ja ennakoitavuuden parantamiseksi pitää kehittää ja tukea riittävällä resurssoinnilla.

Tutkintoa Suomessa suorittavien mahdollisuus jäädä valmistumisen jälkeen Suomeen työnhakuun kahden vuoden ajaksi olisi merkittävä edistys. Suomalaisissa korkeakouluissa opiskelee noin 20 000 ulkomaista tutkinto-opiskelijaa. Tutkinnon suorittaneiden työllistymistä tulisi aktiivisesti edistää oppilaitosten ja korkeakoulujen taholta esimerkiksi tarjoamalla

Patrizio Lainà

24.10.2019

tehostettuja työelämäpalveluita sekä lisäämällä kansainvälisille opiskelijoille tarkoitettujen työharjoittelupaikkojen tarjontaa. Kansainvälisille opiskelijoille tulee olla tarjolla riittävät mahdollisuudet kieli- ja kotoutumisopintoihin tutkintojen osana sekä esimerkiksi stipendien kaltaiset kannusteet opiskella kieltä.

Kansainvälisen rekrytoinnin ohjelman tulee sisältää myös kotouttamisen kehittäminen sekä **ulkomaalaiseen työvoimaan liittyvän harmaan talouden torjunta, kuten työlupien ennakkotarkastusten ja jälkivalvonnan tehostaminen**. Ennakkotarkastuksia tulee parantaa erityisesti vaatimalla nykyistä tarkempia tietoja työsuhteen ehdoista työlupahakemusta tehtäessä. Työvoiman epäasiallisesta kohtelusta tai syrjinnästä seuraavien rangaistusten asteikkoa tulee tiukentaa nykyisestä merkittävästi.

EU/ETA-alueen ulkopuolella suoritettavien tutkintojen sekä osaamisen tunnustamiseen on luotava selkeä, kaikki koulutusasteet kattava polku, koska osaamista vaativiin tehtäviin EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevien työntekijöiden on lähes poikkeuksetta täydennettävä omaa tutkintoaan jollain tavoin vastaamaan Suomen tutkintojärjestelmää. Esimerkiksi sote-alan työperäisen maahanmuuton edistämiseksi on välttämätöntä luoda vakiintunut pätevytyymiseen ja riittävän kielitaidon saavuttamiseen liittyvä opintoväylä, joka on mahdollista suorittaa joko Suomessa tai kolmannessa maassa suomalaisen koulutuksen järjestäjän tuottamana.

STTK ry

Lisätietoja

Patrizio Lainà
pääekonomisti
0405834432
patrizio.laina@sttk.fi